

2009.gada
ASV Valsts Departamenta Ziņojums
„Par cilvēku tirdzniecības novēršanu”

LATVIJA
2. LĪMENIS
AR ĪPAŠAS NOVĒROŠANAS STATUSU (*Watchlist**)

Latvija ir izcelsmes un mērķa valsts sieviešu tirdzniecībai seksuālas izmantošanas nolūkos un piespiedu darbam. Sievietes no Latvijas tiek pārdotas seksuālai izmantošanai uz Vāciju, Apvienoto Karalisti, Nīderlandi, Itāliju, Spāniju, Dāniju, Šveici, Grieķiju, Īriju un Japānu. Pusaudzes no Latvijas tiek tirgotas seksuālai izmantošanai Latvijas teritorijas ietvaros. Latvija ir mērķa valsts sievietēm, kas no Beļģijas un Portugāles pārdotas seksuālai izmantošanai, un sievietēm no Taizemes, kas, iespējams, pārdotas piespiedu darba veikšanai.

Latvijas valdība pilnībā neievēro minimālos standartus, lai apkarotu cilvēku tirdzniecību, tomēr tā pieliek ievērojamas pūles, lai tos pildītu. Neskatoties uz šiem centieniem, Latvija neapliecināja uzlabojumus attiecībā uz cilvēku tirgotāju kriminālvajāšanu un sodīšanu kā arī attiecībā uz palīdzības sniegšanu cilvēku tirdzniecības upuriem. Tādējādi Latvija ir ierindota 2.līmenī ar īpašas novērošanas statusu (*Watchlist**). Perioda laikā, kuru izvērtē šis ziņojums, samazinājās rezultāti, kas norāda uz valsts centieniem izmeklēt gadījumus, kas saistīti ar cilvēku tirdzniecību seksuālai izmantošanai un piespiedu darbam, kā arī uz centieniem sodīt cilvēku tirgotājus. Latvija arī pārstāja finansēt vienu nevalstisko organizāciju, kas bija sniegusi palīdzību cilvēku tirdzniecības upuriem, un, nepiešķirot viņiem lēmuma pārsūdzēšanas iespēju, tā izraidīja trīs upurus, kas, iespējams, bija cietuši cilvēku tirdzniecības piespiedu darbam rezultātā.

Rekomendācijas Latvijai: Sniegt valsts apmaksātu palīdzību lielākam skaitam cilvēku tirdzniecības upuru; paplašināt centienus identificēt cilvēku tirdzniecības upurus starp iedzīvotāju riska grupām, kā piemēram, sieviešu un nepilngadīgo vidū, kas nodarbojas ar prostitūciju, un sniegt iespēju identificētajiem upuriem saņemt palīdzību; nodrošināt, lai tiesībsardzības iestāžu, Valsts Robežsardzes un Nodarbinātības valsts dienesta darbinieki būtu apmācīti par cilvēku tirdzniecību piespiedu darbam; nodrošināt, lai lielākā daļa notiesāto cilvēku tirgotāju tiek sodīti ar zināma laika cietumsodu; veikt pasākumus, lai paplašinātu iespējas cilvēku tirdzniecības upuriem ārpus Rīgas saņemt nepieciešamo palīdzību; strādājot kopā ar nevalstiskajām organizācijām, uzlabot cilvēku tirdzniecības upuriem pieejamos pakalpojumus; izvērst centienus, kuru mērķis ir iedzīvotāju izglītošana par cilvēku tirdzniecību seksuālai izmantošanai un piespiedu darbam.

Kriminālvajāšana

Tiesībaizsardzības iestāžu darba rezultativitāte 2008.gada laikā pasliktinājās. Saskaņā ar Krimināllikuma 154.1 un 154.2 pantiem, kas par cilvēku tirdzniecību paredz cietumsodu no trim līdz 15 gadiem, Latvijā aizliegtas visas cilvēku tirdzniecības formas. Sods, kas likumā paredzēts par cilvēku tirdzniecību, ir pietiekami bargs un samērojams ar sodiem, kas paredzēti par citiem smagiem noziegumiem, piemēram, ar sodu par izvarošanu. Latvija piemēro arī citus likumdošanas aktus, lai sauktu pie atbildības cilvēku tirgotājus. Salīdzinot ar 2007.gadu, kad tika izmeklēta 21 cilvēku tirdzniecības lieta, pērn tika uzsāktas izmeklēšanas 17 cilvēku tirdzniecības lietās, no kurām vismaz viena lieta bija par cilvēku tirdzniecību piespiedu darbam. 2008.gadā 15 personām tika uzrādītas apsūdzības par cilvēku tirdzniecību, un 11 cilvēku tirgotāji tika notiesāti, kas ir mazāki rādītāji, salīdzinājumā ar 2007.gadu, kad tika notiesāti 28 cilvēku tirgotāji. Tikai trim no 2008.gadā 11 notiesātajiem cilvēku tirgotājiem tika piemērots cietumsods; astoņiem cilvēku tirgotājiem tika noteikti nosacīti sodi vai naudas sods bez jebkāda termiņa cietumsoda. Vienam no notiesātajiem cilvēku tirgotājiem tika noteikts cietumsods uz termiņu līdz trim gadiem un diviem cilvēku tirgotājiem tika noteikts cietumsods no 5 līdz 10 gadiem. 2007.gadā 7 notiesātajiem cilvēku tirgotājiem tika noteikts cietumsods no viena līdz 10 gadiem un 21 cilvēku tirgotājam netika noteikts cietumsods. Neskatoties uz to, ka 2008.gadā tiesībaizsardzības iestādēs bija saņemtas ziņas par vairākiem cilvēku tirdzniecības gadījumiem piespiedu darbam, neviena aizdomās turētā persona par cilvēku tirdzniecību piespiedu darbam netika notiesāta.

Upuru aizsardzība

Perioda laikā, kuru izvērtē šis ziņojums, Latvijas valdība dažādi centās uzlabot upuriem pieejamo palīdzību. Lai gan valdība palielināja kopējo valsts līdzekļu apjomu, kas tērēts palīdzības sniegšanai upuriem, 2008.gadā upuru skaits, kam piešķīra valsts apmaksātu palīdzību, palika tāds pats kā iepriekš. Perioda laikā, kuru izvērtē šis ziņojums, Latvija pārstāja finansēt nevalstiskās organizācijas, izņemot vienu, kas valstī šajā jomā darbojas, tādējādi samazinot savas iespējas identificēt cilvēku tirdzniecības upurus un sniegt viņiem palīdzību. 2008.gadā no pieejamiem līdzekļiem \$ 81 000 apjomā palīdzības sniegšanai upuriem Latvija izmantoja \$ 58 500, kas ir vairāk, salīdzinot ar \$ 23 000, kas tika izmantoti šim mērķim 2007.gadā. Tomēr sakarā ar sarežģītu pieteikšanās procedūru tikai 12 no 28 identificētiem cilvēku tirdzniecības upuriem kvalificējās valsts apmaksātas palīdzības saņemšanai, pārējie 16 cilvēku tirdzniecības upuri saņēma palīdzību no nevalstiskajām organizācijām, kuru rīcībā bija citi privāti resursi. Ārvalstniekiem, kas ir cilvēku tirdzniecības upuri Latvijā, valsts likumdošana paredz pagaidu risinājumus, lai viņi nenokļūtu situācijā, kad jāatgriežas valstī, kurās viņi apdraudēti vai pakļauti citām grūtībām. Ārvalstu upuriem, kas piekrīt sadarboties ar tiesībaizsardzības iestādēm, ir tiesības lūgt pagaidu uzturēšanās un darba atļaujas Latvijā. Perioda laikā, kuru izvērtē šis ziņojums, neviens cilvēku tirdzniecības upuris nelūdza iespēju izmantot likumā paredzēto 30 dienu nogaidīšanas periodu. Uzturēšanās atļaujas trīs sievietēm no Taizemes, kas sākotnēji tika uzskatītas par cilvēku tirdzniecības upurēm, tika negaidīti atceltas,

tiklīdz personas, kas, iespējams, bija šo upuru tirgotāji, lūdza attiecīgās iestādes anulēt šo upuru darba atļaujas. Šīm upurēm nekavējoties bija valsts jāatstāj, un policija pārstāja konkrēto gadījumu izmeklēt kā iespējamu cilvēku tirdzniecības gadījumu piespiedu darbam. Salīdzinot ar 2007.gadu, kad valsts institūcijas identificēja 10 cilvēku tirdzniecības upurus, 2008.gadā valsts institūcijas identificēja kopumā 17 cilvēku tirdzniecības upurus, kam ieteica lūgt palīdzību nevalstiskajās organizācijās. Tomēr nevalstiskā sektora pārstāvji izteica bažas, ka mehānismi, ko piemēro tiesībsardzības iestāžu darbinieki, strādājot ar upuriem, nav adekvāti, lai identificētu cilvēku tirdzniecības upurus iedzīvotāju riska grupās Latvijā, tostarp ielu bērnu, prostitūtu un ārvalstu imigrantu vidū. No 28 pērn identificētajiem upuriem 21 bija sievietes, kas pārdotas uz citām valstīm, septiņas tika ekspluatētas Latvijā. Valsts iedrošināja cilvēku tirdzniecības upurus sadarboties ar tiesībsardzības iestādēm, lai noskaidrotu un cīnītos pret cilvēku tirgotājiem. 2008.gadā 14 cilvēku tirdzniecības upuri palīdzēja tiesībsardzības iestādēm izmeklēšanas procesos. Viens cilvēku tirdzniecības upuris tika reģistrēts valsts liecinieku aizsardzības programmā. Valsts nesodīja cilvēku tirdzniecības upurus par pārkāpumiem, kas veikti tiešā saistībā ar cilvēku tirdzniecības noziegumu.

Preventīvais darbs

Perioda laikā, kuru izvērtē šis ziņojums, Latvija, kā iepriekš, uzrādīja viduvējus centienus preventīvajā darbā, lai ierobežotu cilvēku tirdzniecību. Izglītības un zinātnes ministrija ieviesa cilvēku tirdzniecības tematiku cilvēktiesību programmā visās Latvijas vidējās izglītības mācību iestādēs. Tūrisma attīstības valsts aģentūra izplatīja materiālus un ceļojumu aprakstus par Latviju, kas ietvēra tādu informāciju, kas nerada izpratni par Latviju kā seksa tūrismam pievilcīgu zemi.

---

* *Saskaņā ar ASV Likumu „Par cilvēku tirdzniecības upuru aizsardzību” (Trafficking Victims Protection Act) ikgadējā Ziņojumā par cilvēku tirdzniecību attiecībā uz atsevišķām valstīm tiek piemērots īpaši rūpīgs izvērtējums. Tas attiecas uz valstīm, kas: 1) iepriekš bija ievietotas 2.līmenī, bet šī gada ziņojumā ievietotas 1.līmeņa valstu sarakstā; 2) iepriekš bija ievietotas 3.līmenī, bet šī gada ziņojumā ievietotas 2.līmeņa valstu sarakstā; 3) valstis, kas ikgadējā ziņojumā ievietotas 2.līmenī, jo*

a) cilvēku tirdzniecības upuru skaits šajā valstī ir ievērojams jeb ir būtiski palielinājies;

b) konkrētā valsts nav spējusi apliecināt pastiprinātus centienus apkarot cilvēku tirdzniecību salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, tostarp nav spējusi apliecināt pastiprinātus centienus attiecībā uz izmeklēšanu, kriminālprocesu virzību un tiesvedību cilvēku tirdzniecības lietās, attiecībā uz palīdzības pakalpojumu pieejamību cilvēku tirdzniecības upuriem; vai

c) lēmums par to, ka konkrētā valsts ievērojami cenšas izpildīt minimālās prasības cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā, ir balstīts pamatojoties uz konkrētās valsts apņemšanos veikt papildus aktivitātes šajā jomā nākamā gada laikā.

Trešajā punktā minētais (ieskaitot a, b, c sadaļas) saskaņā ar ASV Valsts Departamenta piemēroto izvērtējumu attiecas uz valstīm, kas ierindotas 2.līmenī ar īpašas novērošanas statusu (watchlist).